

31996L0034

19.6.1996

URADNI LIST EVROPSKIH SKUPNOSTI

L 145/4

DIREKTIVA SVETA 96/34/ES**z dne 3. junija 1996****o okvirnem sporazumu o starševskem dopustu, sklenjenem med UNICE, CEEP in ETUC**

SVET EVROPSKE UNIJE JE

ob upoštevanju Sporazuma o socialni politiki, ki je priložen Protokolu (št. 14) o socialni politiki, ki je priložen Pogodbi o ustanovitvi Evropske skupnosti, zlasti člena 4(2) Sporazuma,

ob upoštevanju predloga Komisije,

- (1) ker so na podlagi Protokola o socialni politiki države članice, z izjemo Združenega kraljestva Velika Britanija in Severna Irska (v nadaljevanju „države članice“), ki želijo nadaljevati pot, zarisano leta 1989 s Socialno listino, med sabo sklenile Sporazum o socialni politiki;
- (2) ker lahko socialni partnerji v skladu s členom 4(2) Sporazuma o socialni politiki skupno zahtevajo, da se sporazumi na ravni Skupnosti uresničujejo s sklepom Sveta na podlagi predloga Komisije;
- (3) ker šestnajsti odstavek Listine Skupnosti o temeljnih socialnih pravicah delavcev, ki govori o enakem obravnavanju moških in žensk, med drugim določa, da je „treba sprejeti tudi ukrepe, ki moškim in ženskam omogočajo uskladitev svojih poklicnih in družinskih obveznosti“;
- (4) ker Svet kljub obstoju širokega konsenza še ni uspel ukrepati glede predloga Direktive o starševskem dopustu iz družinskih razlogov ⁽¹⁾, kot je bil spremenjen ⁽²⁾ 15. novembra 1984;
- (5) ker se je Komisija v skladu s členom 3(2) Sporazuma o socialni politiki posvetovala s socialnimi partnerji o morebitni smeri ukrepanja Skupnosti glede usklajevanja poklicnega in družinskega življenja;
- (6) ker je Komisija po teh posvetovanjih ugotovila, da so ukrepi Skupnosti zaželeni, in se zato v skladu s členom 3(3) omenjenega Sporazuma še enkrat posvetovala s socialnimi partnerji o vsebini predvidenega predloga;
- (7) ker so splošne medpanožne organizacije (Unice, CEEP in ETUC) v svojem skupnem pismu z dne 5. julija 1995

obvestile Komisijo, da želijo sprožiti postopek iz člena 4 omenjenega Sporazuma;

- (8) ker so omenjene medpanožne organizacije 14. decembra 1995 sklenile okvirni sporazum o starševskem dopustu; ker so Komisiji posredovale skupno zahtevo po uresničenju tega okvirnega sporazuma s sklepom Sveta na podlagi predloga Komisije v skladu s členom 4(2) omenjenega Sporazuma;
- (9) ker je Svet v svoji resoluciji z dne 6. decembra 1994 glede nekaterih vidikov socialne politike Evropske unije — Prispevek h gospodarskemu in socialnemu zbliževanju v Uniji ⁽³⁾ — prosil socialne partnerje, da izkoristijo možnosti za sklenitev sporazumov, saj so praviloma bliže socialni realnosti in socialnim problemom; ker so v Madridu tiste članice Evropskega sveta, ki so podpisale Sporazum o socialni politiki, pozdravile sklenitev tega okvirnega sporazuma;
- (10) ker so podpisnice želele skleniti okvirni sporazum, ki določa minimalne pogoje glede starševskega dopusta ter prostih delovnih ur na podlagi višje sile, ter se obrača na države članice in/ali socialne partnerje za opredelitev pogojev, pod katerimi bi se izvajal starševski dopust, da bi s tem upoštevale stanje, ki obstaja v vsaki posamezni državi članici, vključno s stanjem na področju družinske politike, še zlasti kar se tiče pogojev za dodeljevanje starševskega dopusta ter izvajanja pravice do starševskega dopusta;
- (11) ker je ustrezen instrument za uresničevanje tega okvirnega sporazuma direktiva v smislu člena 189 Pogodbe; ker je zato direktiva za države članice obvezujoča glede rezultatov, ki jih je treba doseči, a jim prepušča, da se same odločijo glede oblike in načinov;
- (12) ker ob spoštovanju načela subsidiarnosti ter načela sorazmernosti, kot sta določena v členu 3b Pogodbe, države članice ne morejo zadovoljivo doseči ciljev te direktive in jih zato lahko bolje doseže Skupnost; ker je direktiva omejena na minimum, ki se zahteva za doseganje teh ciljev, in se ne spušča globlje, kot je to potrebno za doseganje tega namena;

⁽¹⁾ UL C 333, 9.12.1983, str. 6.

⁽²⁾ UL C 316, 27.11.1984, str. 7.

⁽³⁾ UL C 368, 23.12.1994, str. 6.

- (13) ker je Komisija oblikovala predlog direktive, pri čemer je upoštevala status reprezentativnosti podpisanih strani, njihov mandat in legalnost klavzul v okvirnem sporazumu, ter spoštovanje relevantnih določb glede majhnih in srednje velikih podjetij;
- (14) ker je Komisija v skladu s svojim Sporočilom z dne 14. decembra 1993, ki se nanaša na izvajanje Protokola o socialni politiki, obvestila Evropski parlament tako, da mu je poslala besedilo okvirnega sporazuma, ki ga je spremljal predlog za direktivo in obrazložiten memorandum;
- (15) ker je Komisija obvestila tudi Ekonomsko-socialni odbor, tako da mu je poslala besedilo okvirnega sporazuma, ki ga je spremljal njen predlog za direktivo in obrazložiten memorandum;
- (16) ker točka 2 klavzule 4 okvirnega sporazuma določa, da uresničevanje določb tega sporazuma ni podlaga za zmanjševanje splošne ravni varstva, ki so je deležni delavci na področju tega sporazuma. To ne vpliva na pravico držav članic in/ali socialnih partnerjev, da oblikujejo različne zakonodajne, uredbene ali pogodbene določbe na podlagi spreminjajočih se okoliščin (vključno z uvajanjem neprenosljivosti), v kolikor se spoštujejo minimalne zahteve, ki jih določa zdajšnji sporazum;
- (17) ker Listina Skupnosti o temeljnih socialnih pravicah delavcev priznava pomembnost boja proti vsem oblikam diskriminacije, še zlasti, če ta temelji na spolu, barvi kože, rasi ali veri;
- (18) ker člen F(2) Pogodbe o Evropski uniji predvideva, da „Unija spoštuje temeljne pravice, kakršne zagotavlja Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, podpisana v Rimu 4. novembra 1950, in ki kot splošna načela prava Skupnosti izhajajo iz skupnih ustavnih tradicij držav članic.“;
- (19) ker lahko države članice na njihovo skupno zahtevo socialnim partnerjem zaupajo uresničevanje te direktive, v kolikor bodo sprejele vse ustrezne ukrepe, s katerimi lahko v vsakem trenutku zagotovijo rezultate, ki jih zahteva ta direktiva;

- (20) ker uresničevanje okvirnega sporazuma prispeva k doseganju ciljev iz člena 1 Sporazuma o socialni politiki,

SPREJEL NASLEDNJO DIREKTIVO:

Člen 1

Izvajanje okvirnega sporazuma

Namen te direktive je uveljaviti priložen okvirni sporazum o starševskem dopustu, ki je bil sprejet 14. decembra 1995 med splošnimi medpanožnimi organizacijami (Unice, CEEP in ETUC).

Člen 2

Končne določbe

1. Države članice najkasneje do 3. junija 1998 uveljavijo zakone in druge predpise, potrebne za uskladitev s to direktivo, ali pa do tega datuma zagotovijo, da so socialni partnerji vnesli potrebne ukrepe v pogodbe, pri čemer jim morajo države članice v vsakem trenutku omogočiti, da lahko zagotavljajo rezultate, ki jih zahteva ta direktiva. O tem nemudoma obvestijo Komisijo.

2. Države članice imajo lahko na razpolago še največ eno dodatno leto, če je to potrebno za upoštevanje specifičnih težav ali izvajanja s kolektivno pogodbo.

O takih okoliščinah morajo nemudoma obvestiti Komisijo.

3. Države članice se morajo pri sprejemanju ukrepov iz odstavka 1 sklicevati na to direktivo ali pa sklic nanjo navedejo ob njihovi uradni objavi. Način sklicevanja določajo države članice.

Člen 3

Ta direktiva je naslovljena na države članice.

V Luxembourg, 3. junija 1996

Za Svet

Predsednik

T. TREU

PRILOGA

OKVIRNI SPORAZUM O STARŠEVSKEM DOPUSTU

PREAMBULA

Priloženi okvirni sporazum predstavlja pobudo Unice, CEEP in ETUC, da se minimalni pogoji glede starševskega dopusta in prostih delovnih ur v primeru višje sile določijo kot pomembni dejavniki pri usklajevanju poklicnih in družinskih obveznosti in pri spodbujanju enakih možnosti in enakega obravnavanja moških in žensk.

ETUC, Unice in CEEP zahtevajo od Komisije, da predloži ta okvirni sporazum Svetu za Sklep Sveta, s katerim bodo postale te minimalne zahteve obvezujoče v državah članicah Evropske skupnosti, z izjemo Združenega Kraljestva Velike Britanije in Severne Irske.

I. SPLOŠNE UGOTOVITVE

1. ob upoštevanju Sporazuma o socialni politiki, ki je priložen Protokolu o socialni politiki, ki je priložen Pogodbi o ustanovitvi Evropske skupnosti, zlasti glede na člen 3(4) in 4(2) Sporazuma;
2. ker člen 4(2) Sporazuma o socialni politiki predvideva, da se sporazumi, sklenjeni na ravni Skupnosti, na skupno zahtevo podpisanih strani izvajajo z Odločbo Sveta na podlagi predloga Komisije;
3. ker je Komisija objavila svojo namero, da bo predlagala ukrep Skupnosti za usklajevanje družinskih in poklicnih obveznosti;
4. ker Listina Skupnosti o temeljnih socialnih pravicah pod točko 16, ki ureja enako obravnavanje, določa, da je treba sprejeti ukrepe, ki bodo moškim in ženskam omogočili usklajevanje svojih poklicnih in družinskih obveznosti;
5. ker Resolucija Sveta z dne 6. decembra 1994 priznava, da učinkovita politika enakih možnosti predpostavlja integrirano splošno strategijo, ki omogoča boljše organiziranje delovnega časa in večjo prožnost ter lažjo vrnitev na delovno mesto, in poudarja pomembno vlogo socialnih partnerjev na tem področju ter ponuja moškim in ženskam, da uskladijo svoje poklicne obveznosti z družinskimi obveznostmi;
6. ker naj ukrepi za usklajevanje poklicnih in družinskih obveznosti spodbujajo uvajanje novih prožnih načinov organiziranja dela in časa, ki so najprimernejši za spreminjajoče se potrebe družbe in ki upoštevajo tako potrebe podjetij kot potrebe delavcev;
7. ker je treba na družinsko politiko gledati v kontekstu demografskih sprememb, vplivov starajočega se prebivalstva, premostitve generacijskega prepada in spodbujanja sodelovanja žensk v delovni sili;
8. ker je treba moške spodbujati, da prevzamejo nase enak delež družinskih obveznosti — tako jih je treba na primer spodbujati k starševskemu dopustu s pomočjo programov ozaveščanja;
9. ker je ta sporazum okvirni sporazum, ki določa minimalne zahteve in določbe za starševski dopust, za razliko od porodniškega dopusta, in za proste delovne ure na podlagi višje sile ter prepušča državam članicam in socialnim partnerjem, da določijo pogoje dostopa in podrobna pravila izvajanja ter tako upoštevajo situacijo v vsaki državi članici;

10. ker naj države članice zagotovijo ohranjanje storitev v okviru bolniškega zavarovanja v času minimalnega obdobja starševskega dopusta;
11. ker naj države članice, če je to primerno v skladu z nacionalnimi pogoji ter z upoštevanjem proračunske situacije, upoštevajo ohranitev upravičenosti do relevantnih ugodnosti socialnega varstva, kot te veljajo med minimalnim obdobjem starševskega dopusta;
12. ker ta sporazum upošteva tudi potrebo po izboljšanju zahtev socialne politike, za povečanje konkurenčnosti gospodarstva Skupnosti ter za preprečevanje vsiljevanja upravnih, finančnih in zakonskih omejitev na način, ki bi preprečeval nastajanje in razvoj majhnih in srednjih podjetij;
13. ker so uprava in delavci najprimernejši za iskanje rešitev, ki ustrezajo potrebam tako delodajalcev kot tudi delavcev, in morajo zato imeti dodeljeno posebno vlogo pri izvajanju in uporabi tega sporazuma,

SO SE PODPISNICE DOGOVORILE O NASLEDNJEM:

II. VSEBINA

Klavzula 1: Namen in področje uporabe

1. Ta sporazum določa minimalne zahteve, ki so namenjene lažjemu usklajevanju starševskih in poklicnih obveznosti zaposlenih staršev.
2. Ta sporazum velja za vse delavce — moške in ženske, ki imajo pogodbo o zaposlitvi ali delovno razmerje, kot ga definira zakon, kolektivne pogodbe ali prakse, ki veljajo v vsaki državi članici.

Klavzula 2: Starševski dopust

1. V okviru drugega odstavka klavzule 2.2 ta sporazum podeljuje moškim in ženskim delavcem individualno pravico do starševskega dopusta v primeru rojstva ali posvojitve otroka, da bodo lahko skrbeli za tega otroka, in sicer za najmanj tri mesece in do določene starosti do največ 8 let, ki jo določi država članica in/ali uprava in delavci.
2. Za spodbujanje enakih možnosti in enakega obravnavanja moških in žensk podpisane strani tega sporazuma menijo, da bi bilo treba pravico do starševskega dopusta, ki ga predvideva prvi odstavek klavzule 2, načelno dodeliti na naprenosljivi podlagi.
3. Pogoji za dostop in podrobna pravila za način izrabe starševskega dopusta se opredelijo z zakonom in/ali kolektivno pogodbo v državi članici, kolikor se minimalne zahteve tega sporazuma spoštujejo. Države članice in/ali uprava in delavci lahko še posebej:
 - (a) odločijo, ali se starševski dopust dodeli za polni čas ali za polovični čas, po vnaprej določenih časovnih intervalih ali po izbiri posameznika;
 - (b) dodelijo pravico do starševskega dopusta na podlagi obdobja delovne kvalifikacije in/ali dolžine delovne dobe, ki ne presega obdobja enega leta;
 - (c) pogoje za dostop in podrobna pravila za uporabo starševskega dopusta prilagodijo posebnim okoliščinam posvojitve;
 - (d) določijo rok za vnaprejšnje obvestilo delodajalcu s strani delavca, ko želi ta izkoristiti pravico do starševskega dopusta, pri čemer mora delavec navesti začetek in konec tega dopusta;
 - (e) opredelijo okoliščine, v katerih lahko delodajalec po posvetovanju v skladu z nacionalnim zakonom, kolektivnimi pogodbami in prakso odloži dodelitev starševskega dopusta iz upravičenih razlogov, ki so povezani z delovanjem podjetja (npr. če je delo sezonske narave, če ni mogoče najti zamenjave v roku vnaprejšnjega obvestila, če zaprosi za porodniški dopust znaten delež delovne sile hkrati, če je funkcija, ki jo delavec opravlja, posebne strateške narave). Vsako težavo, ki nastane zaradi izvajanja te določbe, je treba obravnavati v skladu z državnim zakonom, kolektivno pogodbo in prakso;
 - (f) poleg navedenega pod črko (e), dovoli posebno ureditev, s katero zadovolji delovne in organizacijske zahteve majhnih podjetij.

4. Za zagotavljanje izkoriščanja pravice delavcev do starševskega dopusta države članice v skladu z nacionalnim zakonom, kolektivno pogodbo ali prakso sprejmejo ustrezne ukrepe za varstvo delavcev pred odpustom na podlagi prošnje za porodniški dopust ali odhoda na porodniški dopust.
5. Po zaključku starševskega dopusta imajo delavci pravico, da se vrnejo na isto delovno mesto, če pa to ni mogoče, pa na enakovredno ali podobno delovno mesto, ki je v skladu s pogodbo o zaposlitvi ali delovnim razmerjem.
6. Pravice delavca, ki so pridobljene ali pa so v postopku pridobitve na dan, ko se starševski dopust začne, se ohranijo take, kot so, do konca starševskega dopusta. Te pravice se uporabijo po koncu starševskega dopusta, vključno z vsemi spremembami, ki izhajajo iz nacionalnih zakonov, kolektivnih pogodb ali prakse.
7. Države članice in/ali uprava definirajo status pogodbe o zaposlitvi ali pogodbenega razmerja za obdobje starševskega dopusta.
8. Vse zadeve, povezane s socialno varnostjo v okviru tega sporazuma morajo obravnavati in določiti države članice v skladu z nacionalnim zakonom, pri čemer morajo upoštevati pomembnost kontinuitete upravičenosti do socialne varnosti v okviru različnih sistemov, še zlasti zdravstvenega varstva.

Klavzula 3: Proste delovne ure v primeru višje sile

1. Države članice in/ali uprava in delavci sprejmejo ustrezne ukrepe, s katerimi so delavci upravičeni do prostih delovnih ur v skladu z nacionalno zakonodajo, kolektivnimi pogodbami in/ali prakso v primeru višje sile za nujne družinske obveznosti v primeru bolezni ali nesreče, ko je takojšnja prisotnost delavca nepogrešljiva.
2. Države članice in/ali uprava in delavci lahko določijo pogoje dostopa in podrobna pravila za uporabo klavzule 3.1 in omejijo to upravičenost na določeno časovno obdobje na leto in/ali na posamezen primer.

Klavzula 4: Končne določbe

1. Države članice lahko uporabijo ali uvedejo ugodnejše določbe od tistih, ki so navedene v tem sporazumu.
2. Uresničevanje določb tega sporazuma ne predstavlja veljavne podlage za zmanjševanje splošne ravni varstva, ki so je deležni delavci na področju, ki ga pokriva ta sporazum. To ne vpliva na pravico držav članic in/ali uprave in delavcev, da razvijejo različne zakonske, pogodbene ali druge določbe v luči spreminjajočih se okoliščin (vključno z uvedbo neprenosljivosti), kolikor se spoštujejo minimalne zahteve, ki jih predvideva ta sporazum.
3. Ta sporazum ne vpliva na pravico uprave in delavcev, da na ustrezni ravni, vključno z evropsko ravni, sklenejo sporazume, ki prilagajajo in/ali dopolnjujejo določbe tega sporazuma ter tako upoštevajo posebne okoliščine.
4. Države članice v roku dveh let po sprejetju sklepa Sveta sprejmejo zakone in druge predpise, ki so potrebni za uskladitev s sklepom, ali pa zagotovijo, da uprava in delavci ⁽¹⁾ sporazumno uvedejo ustrezne ukrepe do konca tega obdobja. Če je to potrebno za upoštevanje specifičnih težav ali za izvajanje z kolektivno pogodbo, imajo države članice lahko največ eno dodatno leto časa, da se uskladijo s tem sklepom.
5. Preprečevanje in reševanje sporov in pritožb, ki izhajajo iz uporabe tega sporazuma, se obravnava v skladu z nacionalnim zakonom, kolektivnimi pogodbami in prakso.
6. Brez vpliva na vlogo Komisije, nacionalnih sodišč in Evropskega sodišča, mora vsako zadevo, ki se nanaša na razlaganje tega sporazuma na evropski ravni, Komisija na prvi stopnji predložiti podpisnicam, ki podajo svoje mnenje.
7. Podpisnice pregledajo uporabo tega sporazuma pet let po datumu sklepa Sveta, če to zahteva ena izmed podpisnic tega sporazuma.

⁽¹⁾ V pomenu člena 2(4) Sporazuma o socialni politiki.

V Bruslju, 14. decembra 1995

Fritz VERZETNITSCH,
Predsednik ETUC

Antonio Castellano AUYANET,
Predsednik CEEP

François PERIGOT,
Predsednik Unice

Emilio GABAGLIO,
Generalni sekretar

Roger GOURVŽAES,
Generalni sekretar

Zygmunt TYSZKIEWICZ,
Generalni sekretar

ETUC
Bld Emile Jacqmain 155
B-1210 Bruselj

CEEP
Rue de la Charité 15
B-1040 Bruselj

UNICE
Rue Joseph II 40
B-1040 Bruselj
